

РЕЦЕНЗИЯ

**върху дисертационен труд
за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
в професионално направление 1.2. Педагогика (Медийна педагогика)“
на тема: „Компютърните игри и технологии за развитие на
креативните умения при децата в предучилищна възраст“**

**Автор: Светослав Божидаров Ангелов
Факултет по науки за образованието и изкуствата
при СУ „Св. Климент Охридски“
Катедра „Предучилищна и медийна педагогика“
Научен ръководител: Доц. дн Данаил Данов**

Данни за дисертанта и докторантурата

Светослав Ангелов реализира докторантурата си в редовна форма на обучение в професионално направление 1.2. Педагогика (Медийна педагогика) към катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ на Факултета по науки за образованието и изкуствата при Софийски университет „Св. Кл. Охридски“. Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на заседание на катедрата на 17.03.2020 г. Със заповед РД 38-348/24.07.2020 г. е определен съставът на научно жури по процедурата за защита на дисертационния му труд.

Съдържателни характеристики на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд е с класическа структура - увод, три глави, заключение, изводи и препоръки, приложения и използвана литература в обем 181 източника, фундаментална литература по проблема, като 102 източника са на български език, 29 на руски и 50 на английски език. Основният текст на разработката е в обем 195 страници, 14 страници са приложенията, които включват анкетни карти, таблично и графично представяне на резултатите от изследването.

Прави впечатление аргументираното обосноваване на научната значимост на проблема за значението на компютърните игри и технологии при развитието на креативните умения на децата още в предучилищна

възраст чрез организирано и целеносочено използване на техните възможности.

Изследователските търсения на автора са фокусирани по-конкретно върху креативните умения при идентифицирането на елементите на медийната грамотност сред децата от предучилищна възраст, диагностика на процеса на формирането на тези елементи, анализ на средствата, водещи до създаване на медийна грамотност, както и на тяхната ефективност по отношение на възможните когнитивни ефекти.

Научният апарат на дисертационното изследване - обект, предмет, цел, задачи, хипотеза, методи на изследване е формулиран прецизно и представлява добра научна основа за организиране и провеждане на изследването. Методите на изследване са адекватни на поставената цел и надеждни относно резултатите.

Текстът в дисертацията е добре подреден, четивен и лесен за възприемане.

В съдържателно отношение в първа глава е направен задълбочен теоретичен анализ на медийното образование и на връзката и взаимодействието между педагогиката и медиите. Поставен е акцент върху проблема за медийната грамотност и креативността чрез развиване на компютърните умения чрез сполучливо обоснована взаимовръзка „медии – образование“, опосредстваща процеса на взаимодействие между социалните феномени и хората. Направени са интересни обобщения относно мястото на дигиталните технологии в училищата. Авторът извежда тезите, че вместо да се ограничава употребата на дигиталните технологии, училищата би трябвало да въведат ясни и ефективни правила за тяхното използване с акцент върху безопасността и ползата за децата и предвид, че децата винаги се учат от връстниците си, това учене да включва позитивни и полезни умения, както и да се отчитат опасните и рискови практики. В този смисъл се коментира и аргументира

становището, че училищата е добре да осигурят подходяща среда и да поддържат програми за обучение на връстници, както и обучението на младите обучители да се планира в партньорство между неправителствените организации, училищата, държавните институции и корпоративните организации за постигане на най-добри и дълготрайни резултати. Дисертантът заявява убедаността си, че учителите би трябвало да бъдат креативни в стимулирането на учениците за използване на дигиталните технологии за учене и за подготовка за училище, тъй като анализите сочат, че дигиталните технологии имат голям образователен потенциал обучението да стане „по-привлекателно, по-интересно и по-смислено за децата“.

Втора глава представя теоретико-експерименталните параметри на изследването. Сполучиво е изведен изследователския модел чрез добре формулирани и прецизирани хипотеза, задачи, етапи на реализиране, методи и критерии. Специално място е отделено на интерактивните пространства при проучване на компютърните игри, сайтове за деца и технологии. Резултатите от изследването са представени таблично, графично и в проценти.

В трета глава е анализирана медийната грамотност на децата между детската градина и началното училище. Обследван е въпросът за същността на медиите и медийното образование. Направен е анализ на резултатите от проведеното експлоративно проучване. Във връзка с медийната грамотност са анализирани сайтове за деца и технологии, като е достигнато до заключението, че предлагането на сайтове за деца под формата на специализирани медийни продукти чрез забавление с насока към креативните умения е изключително удачно и перспективно за семейната и педагогическата стратегии на медиите. Освен това обобщенията от проучването дават обоснованата перспектива, че децата и учениците от детските градини и началните училища е възможно да имат

доверие в медиите само тогава, когато учителите разполагат с медийни познания, ангажирани са с медийните проблеми и не на последно място – необходимостта детските градини и училищата да имат съответното техническо оборудване. Важен акцент е изведения резултат, че осъществяването на възпитателната задача на началното училище зависи в най-голяма степен от инициативата, чувството за отговорност и педагогическите умения на отделния учител.

Въз основа на направените проучвания е потвърдена първата хипотеза, че в условията на социални ситуации, които протичат в дома, в детската градина и в началното училище и се използват информационните средства, технологии, сайтове – се създават условия и се съдейства за развитие на уменията за ефективно учене, грамотност, както и за формиране и развитие на житейските умения. Това е изключително важно заключение, тъй като в настоящата ситуация на живот ползването на социалните медии, компютърните игри, сайтовете за деца (като цяло технологиите), като активно средство за развиване на социални умения, подсилва емоционалната възприемчивост на житейски процеси и събития, развива личностни качества, спомага за аналитичното и критично възприемане на действителността и творческото развитие на децата.

В резултат на тригодишен аналитичен период (2017, 2018, 2019 г.) е изследвана вероятността на втората хипотеза, а именно, че подобрената способност за използване на медиите, сайтовете за деца и създаването на правилни нагласи за осмислянето на медийната информация стават залог за преодоляване на проблемите, породени от медиите както по отношение на родители и учители, така и на самите деца – и оттам се отваря пътя към по-рационално използване на медиите по посока на създаване на медийно съдържание. Направеното проучване дава една нова светлина и яснота по отношение на състоянието и визията за медийната грамотност при децата от предучилищна и начална училищна възраст, на

чиято база може да се надгражда, да се работи по различен вид превенция, но най-важното чрез целенасочен подход и осмислени въздействия, може да се въздейства върху креативността на децата и за формирането на социални и житейски умения.

В резултат на теоретичните и емпиричните проучвания са направени задълбочени изводи. Изведени са ценни и обосновани препоръки към образователните власти и към родителите, като: разширено сътрудничество между педагози и създатели на компютърни игри, сайтове за деца и др.; създаване на национални образователни програми между връстници; адаптиране на социалните мрежи за по-малки деца; въвеждане на ДОИ за развиване на медийната грамотност; контрол за по-малките; самоконтрол за по-големите; участие на бащите; призив към родителите за повече съвместни дейности с децата онлайн.

Данни за автореферата и публикациите

Съдържанието на дисертационния труд е отразено обективно в автореферата, който е изготвен, съобразно изискванията.

Публикациите на Светослав Ангелов по тематиката на дисертационното изследване са седем, направени са в специализирани списания и научни сборници, едната е на английски език, четири са под печат. Те адекватно отразяват проблематиката от дисертационното изследване и са представени на различни научни форуми и в специализирани педагогически издания.

Научни приноси

Дисертационният труд има научно-теоретичен и приложен характер.

Могат да се открият следните основни приноси:

- Изведени, структурирани и обособени са елементите на компютърните игри и технологии в отношение към медийната грамотност, като са идентифицирани и систематизирани видовете нагласи и креативни умения, които могат да се развият чрез тях и

са обосновани възможностите за развиване на креативността при децата в предучилищна възраст.

- Изведени и аргументирани са ролята и функциите на компютърните игри, сайтовете за деца и технологиите като средство, съдържание и среда - част от предучилищно и начално училищното образование.
- Доказано е въздействието на компютърните сайтовете за деца и технологиите за осигуряване на социалното развитие на децата с необходимата ресурсна осигуреност като педагогически и родителски контрол и технологично обезпечаване в семейство, в детска градина и в училище.
- Изведена и аргументирана е необходимостта от познаването и ползването на компютърните игри, сайтовете за деца и технологии, средствата, критериите и подходите, прилагани при търсене, намиране и използване на медийна информация по отношение ефективността на образователния и възпитателния процес и за проверка на степента на разбиране на използваната медийна информация.
- Обосновано и доказано е, че децата чрез търсенето и намирането на подходящите компютърни игри, сайтове и технологии изграждат умения и положителни нагласи при използването им както в процеса на цифровизация, така и транслирани изключително важно - към възпитанието, обучението, образованието и развитието им като цяло.

Заклучение

В заключение: дисертационният труд съответства на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, съдържа значими за теорията и практиката резултати и научни приноси относно

възможностите на компютърните игри и технологии за развитие на креативните умения при децата в предучилищна възраст.

Приведените в рецензията аргументи ми дават основание да дам **положителната си оценка** за дисертационния труд „Компютърните игри и технологии за развитие на креативните умения при децата в предучилищна възраст“ и да предложа на уважето научно жури да гласува за придобиването на образователната и научна степен „доктор“ от Светослав Божидаров Ангелов в професионално направление 1.2. Педагогика (Медийна педагогика)“.

30.08.2020 г.

Велико Търново

Рецензент:

/Проф. д-р Розалия Кузманова-Карталова/